

Dr. Servác Heller

V ovzduší kláštera

Mladý mnich, jehož vysoká, pružná postava na svižného jezdce připomínala, smekl na prahu kláštera širák a tu objevila se krátce ostříhaná hlava s vysokým čelem, k němuž se souměrně družil nos, poněkud směle vypjatý. Vlasy měl mladý mnich rusé, oči velké a modré, ústa malá, rty ještě svěží a pod kulatou bradou malý lalůšek. Byla to zkrátka osobnost, kteréž by dragounská nebo husarská uniforma mnohem lépe byla slušela než černá kutna Benediktova řádu a jejíž pohyby také svědčily, že tento muž od malička pro klášter vychován nebyl.

Opat vešel do kláštera a mladý mnich uctivě za ním. Nedaleko fortny stála v širokém výklenku socha Panny Marie s klekátkem. Sem zamířil nejprve opat a oba muži pokleknuvše vykonali krátkou modlitbu.

Než ta byla skončena, přikvapil s hůry mnich, jemuž byl vrátný zvonkem znamení dal a opat povstav s klekátkem, pravil vlídně mladému mnichu:

„Zde bratr Krištof uvede vás do vaší cely a zůstane při vás, až se s místnostmi kláštera seznámíte.“ Mladý mnich, drže širák v pravici, sklonil se k levé ruce opatově, aby mu ji políbil; tento pak požehnav mu, promluvil důvěrněji, než u obyčejných mnichů se činívá:

„Tak jděte, bratře v Kristu, a buďte mezi námi šťasteni! Pater převor vás později, jak se sluší, uvede; do té doby jste mým hostem a budete také s ostatními hosty kláštera, ale mně nejbližší, obědvat. Asi za hodinu bude dáno znamení ke stolu. Tedy na shledanou!

„Pán s vámi!“ . Mladý mnich, bratrem Krištofem provázen, prošel dlouhou, lomenou a poněkud temnou přízemní chodbou, vystoupil po zadních dřevěných schodech do druhého patra a prošel zase dlouhou, ale již světlou chodbou, stanul u prostých dveří, k nimž ho byl bratr Krištof předběhl.

„Zde je vaše cela!“ pravil Krištof otvíraje dveře.

Mladý mnich vešel do svého nového příbytku a rozhlédl se plaše po něm: čtyři holé, bílé stěny, jediné okno, stůl, nad ním na stěně Krucifix, na stole antifonář a vedle antifonáře krátký bič o pěti řemíncích.

„Benedikamus domino!“ (*Blahořečme Hospodimu*) zvolal bratr Krištof vstoupiv za mladým 'mnichem do cely a tento odpověděl jako bez myšlenek. „Deo gratias!“ (*Bohu díky*) „Nyní si odpočiňte nebo tiše rozj1mejte,“ ,radil bratr Krištof; „já na chvíli odejdu. Potom se vrátím a provedu vás trochu klášterem. Tím časem dáno bude znamení k obědu a odebereme se do refektáře.“

Bratr Krištof ,odešel a mladý mnich zůstal o samotě. Stál dosud uprostřed cely, jako by si netroufal dále popojiti. Oko jeho bloudilo jako s úžasem po té svrchované, teskné prostotě kolem a utkvělo nejdéle na nízkém, tvrdém loži. Potom upoutaly jeho pozornost řemínkové dŭtky na stole. Mnich přikročil ke stolu, vzal bič do ruky, prohlédl jej se všech strana zavrtěv hlavou, hodil jej nazpět k antifonáři. A opět stál chvíli nepohnut, zabrán patrně v chmurné myšlenky. Najednou se rozběhl k oknu; okno šlo do údolí a bylo z něho

viděti daleko do kraje. Kromě městečka, jež dole v údolí se choulilo, by to viděti opodál na vysočině jinou dosti rozsáhlou, ale neúhlednou osadu:

velkou továrnu s řadami dýmajících vysokých komínů a stranou od továrny, na východě, statný letohrad s parkem, na západní pak straně několik set dělnických domků. Mladý mnich hledě do kraje, pátral upjatým zrakem dále a objevil nalevo na samém obzoru starý, šedý zámek, s cibulovitou věží a zeleným okolím, v němž netěžko rozeznati se daly anglický sad a listnatý lesík. Krajina byla celkem malebná a mladý mnich, jemuž se chvilkami těžké vzdechy z prsou draly, zadíval se do ní, jak se zdálo, celou duší. Stál u okna jako přimražen, šeptal si chvílemi cosi, ale nepromluvil slůvka, jako by se bál, aby ho ty němé, holé stěny nezradily; teprve když na dveře bylo zaklepáno, odtrhl se od obrazu krajiny a postoupil doprostřed cely.

„Jste připraven?“ otázal se bratr Krištof, stoje v otevřených dveřích.

„Jsem,“ odpověděl mladý mnich a chtěl jíti, ale v tom padl jeho pohled na řeménkový bič na stole a on otázal se bratra Krištofa:

„Bratře v Kristu, nač mi sem položili ten bič?“ Bratr Krištof vyvalil oči, pootevřel ústa a zakoktal s podivem: .

„A vy to nevíte?“ „Nevím,“ odvětil klidně mladý mnich, „sice bych se netázal.“ „A roucho svatého Benedikta nosíte?“ namítl zase Krištof.

„Zajisté,“ přisvědčil onen, „a čím to je, vysvětlí vám všem, až za dobré uzná, veledůstojný pater převor. Ale teď mi laskavě povězte, co je s těmi důtkami?“ „Abyste se jimi večer bičoval,“ poučoval frater Krištof, „ale nikoli každého večera, jenom v pátek před spaním. Bičování začíná, jakmile zazní zvonek na chodbě. Jeden z bratrů zpívá dvakrátě žalm „Miserere“ a po celou tu dobu se zvoní. Tak dlouho.

se má také každý mnich bičovat.“ Mladý mnich se trpce pousmál, ale neřekl nic, než toliko mdlým hlasem: „Děkuji za poučení!“ Nato vyšli oba z cely a vydali se na obchůzku klášterem.

*

Bratr Humbert nebyl schopen, žádná práce, jako vůbec člověk, který cestu vykonal, do nového okolí se dostal a snad i na prahu nového života se ocitl. On přecházel tu zvolna, tu zase neklidně sem o tamo a chvilkami cosi nesrozumitelného mumlal. Konečně překonal svoji nedůvěřivou úzkostlivost a promluvil sám k sobě tlumeným hlasem:

„Tedy opatovy záměry shodují se s přáním mé rodiny! . . .-setrvání v klášteře, "conversio morum" obrat mravů, jenž zahrnuje v sobě šetření řehole, chudobu a panickou čistotu, a "obedientia" čili poslušnost oproti představeným - zaslibím se jim !

Umrtvím v sobě třeba násilím touhu po světě a volném životě a stanu se mnichem, jakého si jen kdo může přát. . . A jakou mi zde k tomu připravili pomůcku: důtky! I té zkusím zcela podle předpisu a osvědčí-li se, užiji jí měrou mnohem hojnější. . . Nyní pak, když jsem se s osudem svým smířil - hlavu vzhůru! "

Sotvaže byl bratr Humbert tato slova zašeptal, ozval se venku pronikavý hlas malého zvonku a hned na to začal kdosi hlubokým hlasem smutně zpívat žalm kajících:

"Miserere mei Deus, miserere mei!" - To z bratrů jeden venku zvonil a pěl k pátečnímu bičování.

Bratr Humbert zachvěl se prudce a sáhl bezděky po důtkách. Ale nepovznosl jich - jenom se dotekl jejich rukojeti a položil pak ruku na ně, jako by se

rozmýšlel. Leč on v tu chvíli nemyslel: myšlenky rozprchly se mu při prvních zvucích zvonku a nejsmutnějšího všech církevních zpěvů, v jeho nitru nastala pusto a prázdno,

ovládané jenom nejasným, polou slastným, polou strastným a trapným citem. Dlouho znělo venku ta truchlivé "klekání", jako hlas umíráčku s žalnou písní pohřební, a bratr Humbert stál po celou tu dobu u stolku a hleděl upjatě, jako bez myšlenek a vědomí, na kožené důtky.

Konečně doznělo venku zvon i zpěv a bratr Humbert, oddychnuv si zhluboka, přejel rukama tváře a čelo, jako by těžký sen nějaký zaháněl. Po chvíli pak začal si opět šeptati: „Jaký je přece rozdíl mezi ostatními klášterníky zde a mnou! . . . Oni se kajícně bičovali a já -. Avšak mohu-liž za to? . . . Což mám dosti síly, abych setřel dojem, jež na mne ta dívka učinila?

*

„Prosím o ticho!" velel Camposovi do ucha opat.

„Teď, myslím, přijde hlavní výjev. „Rozsvěťte obě svíčky," velel pak, stále šeptmo... „Už slyším venku na chodbě jakýsi šust. . . Tak! . . . Teď mi podejte tam ten dlouhý karabáč, jež jsme si přinesli. Díky! . . . Až to přijde ke dveřím, jděte se světlem za mnou a sviťte mi od zadu. . . Už!" Na dveřích ozvalo se šustění, jako kdyby je někdo zvenčí ohmatával. Opat přistoupil po špičkách k nim a Campos postavil se tak, aby světlo plným proudem ze dveří rozliti se mohlo.

Šustění se zesílilo, zrovna jako by někdo tím k otevření vyzýval.

V tom otevřel opat prudce levé křídlo dveří a spatřil bíle oděné "strašidlo", představující skutečně jakousi "bílou paní", s rukama do předu vztaženými.

Jediný okamžik, ne delší půl vteřiny, stačil, aby se scéna změnila: opat schvátiv s rychlostí blesku "strašidlo" levicí za vztaženou pravou ruku zasadil mu dlouhým koženým karabáčem tak prudkou ránu za krk, že "strašidlo" bolestí zařvalo a zrovna zoufale sebou škublo, aby se z opatovy ruky vyprostilo. Ale opat byl silák a držel jeho ruku jako železným šroubem, an zatím pružný karabáč mlaskavě do zad „strašidla" dopadal. Pan Campos vida ten zvláštní rej před dveřmi tak se rozesmál, že by byl málem světlo na zem upustil. "Strašidlo" svíjejíc se bolestí škubalo a vrtělo sebou jako zběsile a začalo žalostně úpět: "Pro Krista Pána! . . . Pro všechny svaté!... Smilujte se už!" Tu ustal opat v bití, vzal karabáč do úst a schvátiv strašidlo za týl, vtlačil je mocí do slečnina pokoje.

Pan Campos porozuměl té proceduře, postavil dvouramenný svícen na stůl a zavřel dvěře.

Opat pustil zatím lapené "strašidlo" a velel mu, aby se odstrojilo. Toto pak, vidouc nezbytí, odložilo vrchní cáry: bílou ženskou spodničku, bílou širokou, také ženskou kazajku, bílou papírovou škrabošku a

bílé, všelijak zřasované a sešpendlené prostěradlo a před žasnoucím panem Camposem stanul v Úplných nedbalkách - jeho vlastní lokaj.

Po krátkém rozmýšlení, co by asi učiniti měl, padl vysvlečený lokaj před Camposem na kolena a jal se prosit za odpuštění. Pan Campos, jemuž celý výjev svrchovaně komickým se zdál, velel, nemoha se smíchu ubránit, svému ničemnému sluhovi, aby povsta1~ a odstoupil k oknu, aby dalším smíchem opatovi nekazil jednání.

*

